

4. Гоцинський, А. В. Використання інформаційно-комунікаційних технологій в процесі забезпечення конкурентоспроможності прикордонних територій [Текст] / А. В. Гоцинський, Д. Я. Бакушевич // Регіональна економіка. – 2008. – № 4. – С. 63-71.
5. Путівник по програмах, що фінансуються Європейським Союзом в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: \www/URL: http://eeas.europa.eu/delegations/ukraine/documents/virtual_library/guide2011_eu_fundingprogrammes_uk.pdf
6. Чуприна, О. О. Транскордонне співробітництво: перспективи для збалансованого розвитку прикордонних регіонів [Текст] / О. О. Чуприна // Економічні проблеми сталого розвитку. Матеріали доповіді Сумського державного університету. – 2012. – Ч.1. – С. 191-192.
7. Smallbone, D. Cross-border entrepreneurship and economic development in Europe's border regions [Text] / D. Smallbone. – Cheltenham, UK, 2012. – 276p.
8. Hans, J. Internationalization of small and medium sized enterprises [Text] / J. Hans // Journal of the International Management. – 2008. – № 14. – P. 65-77.
9. Huber, P. On the determinants of cross-border cooperation of Austrian firms with Central and Eastern European partners [Text] / P. Huber // Regional Studies. – 2003. – №37(9). – P. 47-55.
10. Cross-border cooperation and economic development in border regions of western Ukraine [Електронний ресурс]. – Режим доступу: \www/URL: <http://www.tse.fi/pei/pub>.

ВЛИЯНИЕ ТРАНСГРАНИЧНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА НА РАЗВИТИЕ ИННОВАЦИОННОГО ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В ЗАПАДНОУКРАИНСКОМ ПРИГРАНИЧЬЕ

Рассматриваются вопросы влияния трансграничного сотрудничества на развитие малого и среднего предпринимательства в приграничных регионах. Анализируются особенности внедрения новых технологий сектором предпринимательства в трансграничном регионе. Исследовано типизацию инновационного малого и среднего предпринимательства в западноукраинском приграничном регионе.

Ключевые слова: трансграничное сотрудничество, малое и среднее предпринимательство, инновации.

Дудка Олександр Олександрович, аспірант, кафедра країнознавства та міжнародних відносин, Східноєвропейський національний університет ім. Л. Українки, Україна, e-mail: alex_dudka@ukr.net

Дудка Александр Александрович, аспирант, кафедра стратегического и международных отношений, Восточноукраинский национальный университет им. Л. Украинки, Украина, e-mail: alex_dudka@ukr.net

Dudka Alexander, Lesya Ukrainka Eastern European National University, Ukraine, e-mail: alex_dudka@ukr.net

УДК 336.02:338.001.36

Ефремов Д. П.

АВТОМАТИЧНІ СТАБІЛІЗАТОРИ У ФІСКАЛЬНІЙ СИСТЕМІ УКРАЇНИ

У структурі антикризової фінансової політики предметно досліджувалися автоматичні стабілізатори, оцінювалася потужність їх впливу на відновлення економічної динаміки України. Здійснено кількісну оцінку величини автоматичних стабілізаторів, яка показала низький ступінь їх внеску у згладження циклічних флуктуацій.

Ключові слова: фінансова політика, автоматичні стабілізатори, економічна динаміка

1. Вступ

Поруч із дискреційною активністю уряду суспільний сектор справляє вплив на економічну динаміку ще через один трансмісійний канал – автоматичні стабілізатори. Принцип їх дії бере походження в автоматичній реакції надходжень державного і місцевих бюджетів на коливання сукупного випуску в країні, оскільки ставки багатьох податків і відрахувань є фіксованими та прив'язаними до поточних доходів економічних суб'єктів. Відповідно, якщо економічна кон'юнктура в країні зазнає негативного зовнішнього шоку, автоматичні стабілізатори згладжують його потужність через скорочення фізичного обсягу сплачених податків та відрахувань без додаткового дискреційного втручання уряду.

2. Аналіз літературних даних і постановка проблеми

Потужність автоматичних стабілізаторів та їх вплив на відновлення економічної динаміки моніторяться на постійній основі багатьма західними науковцями, дослідницькими установами та міжнародними

організаціями. Отримані ними наукові результати мають високу теоретичну і практичну цінність, з яких вартими уваги є наступні: 1) запропонований К. Джіорно, П. Річардсоном та інший підхід [1] до розрахунку потенційного випуску, розриву ВВП і структурного бюджетного сальдо на основі детального аналізу ринку праці та видової структури фактичного безробіття; 2) принцип визначення циклічного бюджетного сальдо, обґрунтований П. Ван ден Ноордом [2] та запозичений секретаріатом ОЕСР для встановлення рівня автоматичної стабілізації економіки, породженого недискреційною частиною фінансової системи; 3) методологія динамічного аналізу впливу фінансової політики на сукупний випуск, розвинута О. Бланшардом та Р. Перотті на основі розрахунку параметрів податкової еластичності до ВВП за допомогою моделей векторної авторегресії [3].

В той же час у вітчизняній науковій літературі, присвяченій особливостям антикризової фінансової політики, проблема автоматичних стабілізаторів згадувалася лише побічно [4 – 6] та не виступала предметом поглибленого вивчення.

Тому автор ставить за мету хоча б частково заповнити цю прогалину власними дослідженнями, для

чого в межах даного твору планує вирішити наступні задачі: охарактеризувати переваги та недоліки автоматичних стабілізаторів у порівнянні з дискреційною фіскальною політикою; на основі міжкрайового компаративного аналізу виявити інгібітори автоматичної стабілізації фіскальної системи та здійснити спробу оцінити кількісний вплив їх на економічну динаміку вітчизняної економіки.

3. Результати досліджень

Порівнюючи можливості корекції кризової економічної ситуації через механізми автоматичної фіскальної стабілізації із альтернативами дискреційних кроків уряду, слід відзначити, що перші мають низку помітних переваг: 1) справляють градуальний вплив на сукупний попит на регулярній основі; 2) демонструють нульову залежність від політичних процесів, не мають імплементаційних лагів; 3) не потребують додаткових запозичень і значного фіскального простору для реалізації; 4) нарешті, характеризуються контр-, а не проциклічною поведінкою.

Однак, за умов доброї налагодженості механізм автоматичної стабілізації спроможний послаблювати реалізовані в країні дискреційні заходи антикризового характеру. Пряма фіскальна експансія через нарощення державних закупівель чи зниження обсягів податкових відрахувань, як правило, справляє позитивний ефект на рівень сукупного випуску та національного доходу, які, в свою чергу, зазнаватимуть корекції в бік зниження через вмонтовані в економіку автоматичні податкові стабілізатори. Тим не менше, останні розглядаються деякими фахівцями як альтернатива прямому державному втручанню в національне господарство в кризові часи. Через свій контрциклічний характер вмонтовані стабілізатори вбачаються як засіб самостійного відновлення загальної рівноваги ринковою економікою.

Потужність дії та ефективність автоматичних стабілізаторів перебувають у залежності від кількох чинників: чутливості балансу бюджету до економічної динаміки; структури податкової системи та ступеня відкритості національного господарства до зовнішньоторговельних впливів [7].

Кількісне визначення обсягів компенсованого автоматичними стабілізаторами ВВП [8, 9] спирається на встановлення частки бюджетного сальдо, яка була обумовлена циклічними флуктуаціями – так званого циклічно скоригованого балансу бюджету (BS_c). Її величина свідчатиме про ступінь автоматичної реакції фіскальних параметрів на зміни сукупного випуску. Вона визначається як різниця між фактичним бюджетним сальдо (BS_f), отриманим після збалансування наявних доходів та видатків держави в поточному періоді, та структурним сальдо (BS_s) – тим, яке вдалося б отримати, якщо б економіка функціонувала на максимальнodosяжному рівні, повністю використовуючи ресурси та виробляючи потенційний ВВП.

Зміна (Δ) величини циклічної компоненти в структурі сальдо бюджету між періодами характеризуватиме обсяг випуску, згладженого автоматичними стабілізаторами (AS).

$$AS = \Delta BS_c = \Delta BS_f - \Delta BS_s + \Delta rd. \quad (1)$$

На таку методику спираються в своїх розрахунках експерти ОЕСР (наприклад, [2]) та МВФ (такі, як [10, 11]). У МВФ, наприклад, [11] замість спроб змоделювати потенційний ВВП пропонують обмежитися аналізом короткострокового періоду, протягом якого спостерігається спад фінансово-економічних параметрів, а за відправну потенційну точку порівняння обирати момент, після якого зафіксовано загальне погіршення показників. Таким чином, криза інтерпретується як тимчасова втрата досягнутих рівнів виробництва – розрив (Δy) між фактичним (Y) та потенційним (Y^p) ВВП під впливом екзогенних шоків. Відповідно до цього припущення, показники, що використовуються для визначення структурного сальдо – доходи (T) та видатки (G) бюджету, – перераховуються по відношенню до потенційного випуску (траг відповідно) і корегуються на їх чутливість до волатильності ВВП.

$$bss = \frac{BS_f}{Y} - \frac{BS_c}{Y^p} = bsf - bsc = \\ = t \cdot (e_t - 1) \cdot \Delta y - g(e_g - 1) \Delta y, \quad (2)$$

де e_t – еластичність доходів бюджету відносно розриву ВВП

e_g – еластичність видатків бюджету відносно розриву ВВП.

Відповідно, обсяг автоматичної стабілізації у відсотках ВВП (as) характеризуватиме зміну структурного сальдо бюджету між періодами: $as = \Delta bss$.

Спираючись на наведений підхід, здійснимо спробу оцінки обсягів автоматичної стабілізації поквартальної динаміки випуску в Україні за період з середини 2008 по середину 2011 року, протягом якого під впливом фінансової кризи спостерігалось порушення та поступове відновлення стабільності функціонування вітчизняних суспільних фінансів.

Як видно з рис. 1, згаданий рівень часто виявляється близьким до нульового значення, інколи коливаючись в межах від +0,07 до -0,08 % ВВП.

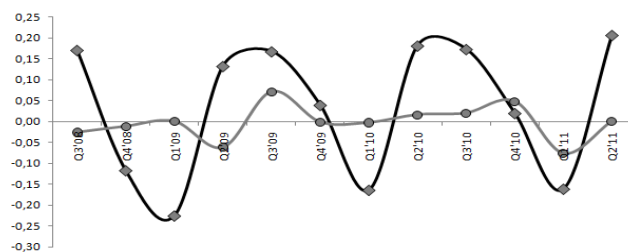

Рис. 1. Обсяг ВВП, згладжений автоматичними стабілізаторами, на фоні темпів його фактичного зростання (% ВВП): —◆— темп приросту ВВП; —●— ВВП, згладжений автоматичними стабілізаторами

Кореляція між їх обсягом та динамікою випуску становить 0,35, що свідчить про суттєвий вплив на згадані параметри екзогенних факторів.

4. Висновки

Аналіз механізму роботи фіскальних стабілізаторів загалом та в межах фіскальної системи України зокрема дозволив встановити, що:

1. Автоматичні стабілізатори мають низку переваг перед дискреційними діями уряду в кризових ситуаціях, особливо в країнах з великою часткою суспільного сектору в національному господарстві.

2. Попри високу чутливість надходжень бюджету до економічної динаміки, яка спостерігається в Україні на фоні інших країн, ефективність дії стабілізаторів пригнічується високим ступенем зовнішньоторговельної відкритості, а також зміщеністю податкового тягара в межах фіскальної системи від прямих податків до непрямих форм оподаткування.

3. Кількісний внесок автоматичних стабілізаторів у згладження економічних коливань є нестабільним, невеликим і коливається від +0,07 % ВВП у фазах піднесення до -0,08 % в часи спаду, що ставить завдання пошуку шляхів оптимізації роботи вітчизняної податкової системи.

Література

1. Giorno, C. Estimating Potential Output, Output Gaps and Structural Budget Balances [Text] / Giorno, C. et al. // OECD Economic Department Working Papers. – OECD Publishing, 1995. – No. 152. – 53 p.
2. Van den Noord, P. The Size and Role of Automatic Fiscal Stabilizers in the 1990s and Beyond [Text] / P. Van den Noord // OECD Economics Department Working Papers. – OECD Publishing, 2000. – No. 230. – 31 p.
3. Blanchard, O. An Empirical Characterization of the Dynamic Effect of Changes in Government Spending and Taxes on Output [Text] / O. Blanchard, R. Perotti // NBER Working Paper, 2002. – No. 7269. – 31 p.
4. Соколовська, А. М. Податкова політика в Україні в контексті тенденцій реформування оподаткування у країнах ЄС [Текст] / А. М. Соколовська, Т. В. Кошук // Фінанси України. – 2012. – № 1. – С. 94-121.
5. Длугопольський, О. В. Публічні фінанси за умов фінансово-економічної кризи та трансформації світової економіки [Текст] / О. В. Длугопольський // Фінанси України. – 2012. – № 8. – С. 106-117.
6. Дмитренко, Г. Роль фіскальної політики в антициклічному регулюванні економіки [Текст] / Г. Дмитренко // Вісник

Національної академії державного управління при Президентові України. – 2009. – № 3. – С. 79-86.

7. Monitoring tax revenues and tax reforms in EU Member States 2010. Tax policy after crisis [Text] / European Commission. – 6 October 2010. – 85 p.
8. Veld, J. Automatic Fiscal Stabilizers: What they are and what they do [Text] / J. Veld, M. Larch, M. Vandeweyer // European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs Publications. – Economic Papers, 2012. – №452. – 21 p.
9. Buti, M. Fiscal Policy in Europe: how effective are automatic stabilizers? [Text] / M. Buti, A. Brunila, J. Veld // European Commission Directorate-General for Economic and Financial Affairs Publications. – Economic Papers, 2002. – № 177. – 32 p.
10. Baungsaard, T. Automatic Fiscal Stabilizers: How They Can Be Enhanced Without Increasing the Size of the Government? [Text] / T. Baungsaard, S. Symansky // IMF Fiscal Affairs Department. – 28 September 2009. – 26 p.
11. Fedelino, A. Computing Cyclically Adjusted Balances and Automatic Stabilizers [Text] / A. Fedelino, A. Ivanova, M. Horton // IMF Fiscal Affairs Department. – November 2009. – 12 p.

АВТОМАТИЧЕСКИЕ СТАБИЛИЗАТОРЫ В ФИСКАЛЬНОЙ СИСТЕМЕ УКРАИНЫ

В структуре антикризисной фискальной политики предметно исследовались автоматические стабилизаторы и сила их воздействия на восстановление экономической динамики Украины. Осуществлена количественная оценка величины автоматических стабилизаторов, которая показала низкую степень их вклада в сглаживание циклических флуктуаций.

Ключевые слова: фискальная политика, автоматические стабилизаторы, экономическая динамика.

Ефремов Дмитрий Петрович, кандидат экономических наук, кафедра макроэкономики та державного управління, ДВНЗ «Київський національний економічний університет ім. Вадима Гетьмана», Україна, e-mail: yedim@ukr.net

Ефремов Дмитрий Петрович, кандидат экономических наук, кафедра макроэкономики и государственного управления, ГВУЗ «Киевский национальный университет им. Вадима Гетьмана», Украина, e-mail: yedim@ukr.net

Yefremov Dmytro, Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman, Ukraine, e-mail: yedim@ukr.net

УДК 347.7

Заворотній Р. І.

УПРАВЛІННЯ ПОЗИКОВИМ КАПІТАЛОМ ЗА ВПЛИВОМ НА РИНКОВУ ВАРТІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ

Статтю присвячено проблемам оцінки впливу управління ціною формування позикових ресурсів на ринкову вартість вітчизняних нафтопереробних підприємств. Для цього в якості контрольного показника автором обрано грошову додану вартість (CVA). Зокрема, вивчається зміна цього показника під впливом бухгалтерської та ринкової вартості позикових ресурсів збиткових підприємств.

Ключові слова: грошова додана вартість, ціна позикових ресурсів, валові інвестиції, бета-коефіцієнт.

1. Вступ

Стійка збитковість вітчизняного нафтопереробного бізнесу суттєво звузила доступ підприємств до недорогих позикових ресурсів на посткризовому фінансовому ринку, що гальмує розвиток підприємств.

Для розірвання кола «операційні збитки – дефіцит коштів – операційні збитки» й нарощення капіталізації слід удосконалити управління капіталом і впровадити вартісно-орієнтований менеджмент. Отже, оцінка позикових й сукупних фінансових ресурсів вітчизняних, переважно збиткових, нафтопереробних підприємств,